

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

Barnum milliói Barnum önéletrajzából[1]

XI.

Ezután hosszabb ideig pihentem Iranistan-omban. Egyedüli gondom csak az Amerikai Múzeum volt, melynek érdekességét újabb és újabb látványosságokkal, ritkaságokkal fokoztam időnkint. Egyik nevezetessége volt múzeumomnak az arab Gosen ezredes, a világ legkövérebb embere, kihez nemsokára méltó társat sikerült találnom: a francia Bitunt, a vázember. E két csodaszülött, így egymás mellé állítva valóban különös látványt nyújtott.

E két ember azonban sehogysen tudott összeférni; szüntelen pörlekedtek.

Egy napon azzal a hírral rontott be hozzám ügynököm, hogy a vázember párbajt akar vívni a kövér arabbal egy újabb összeszólalkozás következtében.

Először nagyon nevettem ezen a különös híren, de mégis szeget ütött a fejembe az a gondolat: hátha megkéselik egymást s elveszítem múzeumom egyik ritkaságát. Siettem tehát, hogy még idejében megakadályozzam a párbajt, melynek már az ideje és a helye is ki volt tűzve. (50. o.)

Magam elé hívtam a kövér arabot és a csontvázembert s így szóltam hozzájuk:

- Uraim, kegyetek a velem kötött szerződés értelmében jelenleg az én múzeumomhoz tartoznak. Ha párbajt akarnak vívni, bele kell egyezniük abba, hogy nyilvánosan, fölemelt helyárok mellett öljék meg egymást s ezzel valóban érdekes látványt nyújtsanak a közönségnek. Majd gondoskodni fogok arról, hogy a párbaj minél nagyobb közönség előtt történjék meg. De előre kijelentem, hogy a győző nem számíthat külön díjazásra, bármily nagy legyen is a bevétel; azzal szemben pedig, aki halva marad a porondon, mindenféle tekintetben felmentem magamat a fizetés alól. Örökösei sem számíthatnak tőlem semmire, hiszen szerződésszegést követ el, mikor megegyezésünk lejártá előtt megszökik múzeumomból a halál országába. Megértették?

A kövér meg a sovány lopva egymásra tekintett s mind a kettő kitalálta a másik gondolatát. A másik pillanatban mosolyogva nyújtottak kezét egymásnak s szent volt a béke.

Nyugalmamat csak ez a kis eset zavarta meg, egyébként háborítatlanul pihentem Iranistanom-ban nagy terveket forgatva agyamban.

1851-ben nagy darab földet vásároltam Bridgeport mellett, a Peckonock folyó partján. Nobb szomszédokkal megegyeztünk azután, hogy egész városrészt építtetünk oda. Új-Bridgeport lesz majd a neve. Ez a terv csakugyan megvalósult s néhány év múlva, mintha a földből kelt volna ki, megszületett az új városrészt mindenféle alakú házaival és utcáival. Olcsón adtuk túl a háztelkeken s még az építési költségek egy részét is előlegeztük; nem csoda tehát, ha akadt vállalkozó ember, aki az Új-Bridgeport háztulajdonosai közé akarta számítani magát. Természetesen nagy jövedelemre (51. o.) tettünk szert ilyen módon, mert az új városrésztbe fektetett pénzünk busás kamatot hozott. De nemcsak a haszon vezérelt, inkább Bridgeport haladása érdekében adtam a fejemet erre a vállalkozásra. A hálás bridgeportiak nem is nevezték másképp az új városrészt, csak Barnum-Citynek, a mi természetesen nagyon csiklandozta hiúságomat.

Ah, a hiúság! Ez volt az én tragédiám! A hiú Barnum nem volt többé az okos, számító Barnum. A hiúság megkápráztatta élesen látó szememet s nemsokára keservesen lakoltam emberi

gyöngeségem miatt.

New-Havenben járva, megtekintettem Jerome Park and Co nagyszerű szövő-gyárát s az a gondolat fogamzott meg agyamban: milyen nagy mértékben hozzájárulna Barnum City emelkedéséhez egy ilyen gyár. Nemsokára megtudtam, hogy a társaság nincs megelégedve New-Havennel s új telepet keres gyára számára. Azonnal érintkezésbe léptem Mr. Jerome Parkkal s meg is állapotunk abban, hogy a társaság Bridgeportba költöztesse gyárát.

Városkámiban nagy lett az öröm erre a hírre, mely száz meg száz ember jövedelmező kenyérkeresetét jelentette.

Nem sok idő múltán, a terv megvalósult s Barnum-City házai fölött lomhán lebegett a gyár kéményének füstje. De hamarosan bánatra vált az örömöm. A hiúságnak nagyon megadtam az árát. A gazdag társaság igazgatója egy alkalommal arra kért, hogy egyévi időtartamra vállaljak kezességet a gyárért 210000 dollár erejéig. Ezáltal úgymond, csak a vállalat hitelképességét és hírnevét növelni kellene. Elkábult fejemmel semmi veszedelmet nem láttam ebben s gyanútlanul eleget tettem a kérésnek. Ki ne bízott volna meg a kegyes, a becsületes (52. o.) Mr. Jerome Parkban, ki jótékonyásával oly sokat tett Bridgeport érdekében, aki a saját költségén templomot is építtetett új lakhelyén!

Telt az idő s tisztánlátásomat mindjobban megzavarta abbeli hiú örömem, hogy örök emlékezetben maradó jóltevője vagyok Bridgeportnak.

Amikor végre felnyílt a szemem, már késő volt a bánkódás. A gyár megbukott s engemet is magával rántott a bukásba. New-yorki bankárom ugyanis arról értesített, hogy a társaság 517000 dollárral terhelte meg számlámat. Ki hitte volna Mr. Jerome Parkról, hogy így visszaélt az aláírássommal!

Másnap az összes újságok világgá röpítették Barnum bukásának hírért. Kárörvendve írták a cikk elébe ezt a címet: Az elbolondított népbolondító!

Barnum azonban nem az az ember, akit megfosztana eszétől a kétségbeesés. Elhárítottam, hogy újra munkához látok s amit esztelenül elvesztettem, majd visszaszerzem okosan.

Mikor a gyár bukásából támadt pör véget ért, ismét magamhoz vettem Tom Pouce tábornokot s Európába utaztam vele. A siker most sem volt kisebb, mint az első alkalommal s üres zsebeim lassankint ismét megteltek. Sok pénzt kerestem azzal is, hogy Angolország nagyobb városaiban felolvasásokat tartottam a pénzszerzés módjáról. Kit ne érdekelne ez a tárgy? Arra senki sem gondolt, hogy tulajdonképpen csak a pénzét költi, amikor a pénzszerzés módját akarja megtanulni tőlem.

Három esztendei távollét után, 1860-ban ismét visszatértem New-Yorkba s kiváltottam a hitelezők kezei közül Amerikai Múzeum-omat. Sikerült tehát talpraállanom, de most már föltettem magamban, hogy okosabb leszek. (53. o.)

Mielőtt tovább haladnék életem sorának meséjében, meg kell említenem, hogy kedves Iranistan-om Európában való időzése alatt leégett. Most már semmi sem volt, ami nyugalomra csábíthatott volna.

XII.

1861-ben ismét rám mosolygott a szerencse. Új törpére tettem szert, ki még Tom Pouce tábornoknál is kisebb volt. Atyja, egy new-hampshiri bérlő átengedte nekem három esztendőre

30000 dollárért. Szívesen ráálltam az egyezésre, mert a kis legény valóban vonzó jelenség volt. Okos, kedves – valóságos második Tom Pouce tábornok.

Új törpém a Nutt tengernagy nevet kapta. Csináltattam számára egy dió formájú kocsit, ezzel is kifejezve nevének angol jelentését.

Eleinte mindenki azt hitte, hogy Tom Pouce tábornok rejtőzik Nutt tengernagy neve alatt.

A gyanú azonban eloszlott, amikor a tábornok megjelent a múzeumban, hogy megismerkedjék a tengernaggal.

Egy év múltán körutazásra indultam új törpémmel.

Először Washingtonba mentünk, hogy meglátogassuk Lincoln elnököt, ki értesülve ebbeli szándékunkról, meghívott bennünket a Fehér ház-ba.

Ez időben játszódtak le a polgárháború legvéresebb jelenetei. Az elnököt azonban nem akadályozták meg abban az állam gondjai, hogy néhány vidám percet szerezzen magának Barnum jóvoltából. A maga szobájában fogadott bennünket. Ott voltak a miniszterek is.

A tengernagy komoly méltósággal üdvözölte a díszes társaságot.

Lincoln szintén a legkomolyabb arcczal fogadta a köszöntést, majd ceremóniásan bemutatta (54. o.) a tengernagynak a minisztereket. Mikor Mr. Chase pénzügyminiszter került sorra, emberkém hirtelen következő kérdéssel állt elő:

- Ah, kegyed az, aki annyi pénzt pazarol az állam vagyonából, kárára a szegény yankeeknek?
- Nem én vagyok a pazarló, felelte Mr. Chase, hanem Stanton tikár úr. Az ő dolga a háború. Itt áll a bűnös, nézze meg jól.

Jóízűen kaczagott az egész társaság.

Lincoln elnök vidáman lógázva hosszú lábait, így szólt ezután a tengernagyhoz:

- Tengernagy, adok kegyednek egy jótanácsot. Ha a legközelebbi tengeri ütközetben abba a veszedelembe kerülne, hogy az ellenség könnyen foglyul ejthetné, ne hagyja magát s inkább úszással igyekezzék menekülni.

A tengernagy sértődve fogadta a jótanácsot s Lincoln hosszú lábára mutatva, így vágott vissza:

- Ha megfutamodásról van szó, akkor elnök uram sokkal jobb hasznát veheti ennek a tanácsnak.

A körutazással nagy jövedelemre tettem szert s pénzügyi viszonyaim mindinkább kezdtek visszatérni a régi kerékvágásba.

A szerencse, úgy látszott, ismét megkönyörült rajtam.

Múzeumomat folyton gyarapíthattam vonzó ritkóságokkal.

1862-ben egy Warren Lovina nevű törpe leányt hoztak hozzám Bridgeportba.

A húsz esztendő, kis teremtésnek gyönyörű volt az arcza és a termete, mely alig ütötte meg a két lábnyi magasságot. Egész megjelenése jól nevelt kisasszonyra vallott. Viselkedése olyan előkelő volt, mint egy hercegnőé.

Midleboroból hozták hozzám szülei, akik (55. o.) nagyon szerény viszonyok között éltek. Volt még egy másik törpe leányunk is, éppen olyan kedves és szép, mint Lovina kisasszony. Fiatalabb is volt nála két esztendővel. De az én céljaimra alkalmasabbnak gondolták a bátrabb és szellemesebb Lovinát.

Az egyezséget hamarosan megkötöttem a szülőkkel, kik azután átengedték nekem a leányukat három esztendőre.

A hercegnőt – ezt a nevet kapta tőlem – szemképráztató fényben akartam bemutatni a közönségnek. Pompás ruhákat, ékszereket és bútorokat készítettem számára. Volt gyönyörű kis kocsija is, melyen természetesen ott ékeskedett a kilenczágú korona.

Határtalan volt az örömem s már előre láttam, hogyan hullanak az ölembe az új milliók.

Nagy reklám előzte meg a hercegnő bemutatását s már az első alkalommal zsúfolásig megtelt a múzeum. A gyönyörű kis teremtés mindenkinek megnyerte tetszését. Egész New-York róla beszélt.

A tengeragy fölöltötte aransujtásos díszkabátját s ünnepiesen bemutatkozott a hercegnőnek.

Azonnal észrevettem, hogy a kis legény szíve megdobbant a kék kabát alatt.

Ez alkalommal szép kis gyűrűvel ajándékoztam meg Lovina kisasszonyt. De azonnal kitűnt, hogy az ajándéknak nem veheti hasznát; nagy volt az ő vékonyka ujjára.

- Adja a tengeragnak, neki jó lesz, az ő ujja vastagabb, - mondtam ekkor, csak úgy odavetve a szót.

A hercegnő ráállt.

De valóságos szenvedélylyé szította ezzel a tengerész érzelmét. (56. o.)

Egy szép napon egyszer csak betoppant a múzeumba Tom Pouce tábornok, ki állandóan Bridgeportban lakott.

Amint megpillantotta a hercegnőt, mintha villám érte volna, úgy összerezzent. Belenyilalt valami a szívébe. El is halmozott azután mindenféle kérdéssel: Hova való Lovina? Kik a szülei? Milyen családból származik? Majd így szólt:

- Soha életemben nem láttam kedvesebb teremtést, mint ő. Kedves Barnum úr, ide hallgasson most. Kegyed gazdaggá tett engem, tegyen most boldoggá is. Legyen segítségemre abban, hogy Lovinát feleségül vehessem.

Tom Pouce tábornok szerelmes volt!

A tengernagy is szerelmes volt!

A hadsereg és a tengerészet! Barnum múzeumának egész fegyveres hatalma szerelmes volt az én kis hercegnőmbel!

- De tábornok, - jegyeztem meg hirtelen, - Lovina kisasszony már lekötötte magát.

Tom Pouce felszisszent, mintha kígyó csípte volna meg.

- Lekötötte magát? Ilyen hamar? De ki az a szerencsés halandó, akinek lekötötte magát? Talán a tengernagy? – kérdezte remegve.

- Csak nyugalom, tábornok! Barnum az a szerencsés halandó, akinek lekötötte magát... három esztendőre.

Tom Pouce megkönnyebbülten lélegzett fel, majd aggódva kérdezte:

- De abban az esetben, ha feleségül veszem őt, ugy-e lemond a szerződésről, kedves Barnum úr?

- Nem mondom, hogy abban az esetben tovább is kötném magamat a szerződéshez. De kettőn áll a vásár s előbb meg kell tudnunk, hogy a hercegnő hajlandó-e feleségül menni kegyedhez, (57. o.) kedves tábornok. Mindenesetre udvaroljon neki. Próbáljon szerencsét. De előre is figyelmeztetem, hogy Lovina kisasszony nagyon okos leány s meg kell őt győznie arról, hogy tisztességes szándékból udvarol neki.

Tom Pouce tábornok esküre emelte a kezét s váltig fogadkozott, hogy ő talpig becsületes ember.

Nemsokára meg is kezdődött a rendszeres ostrom.

A tábornok Bridgeportból New-Yorkba költözött ott lakó nővéréhez, hogy mindennap meglátogathassa az imádott hercegnőt.

A tengernagyban természetesen feltámadt a féltékenység. Dúlt fült mérgében, amikor a tábornok a hercegnő felé közeledett. Nem is beszélt ilyenkor egyébről, csak kardról, pisztolyról, meg élethalálharczról.

Tom Pouce, ki idősebb volt a tengernagnál s tekintélyes hasat kezdett eresztetni, nagyon okosan viselkedett s nem árulta el időelőtt a szíve szándékát. Egyébiránt az éles szem azonnal láthatta, hogy ő van előnyben a küzdelem terén.

Egy napon így szólt hozzám:

- Kedves Barnum úr, hívja meg Lavina kisasszonyt Bridgeportba vasárnap délutánra. Ott lesz az anyám is, ki szeretne megismerkedni a jövőbelimmal. Ez alkalmat arra is felhasználhatnánk, hogy Lovina kisasszony megtekintse házamat és birtokomat. Ne utasítsa vissza ezt a kérésemet, kedves Barnum úr.

Ki tudna ellentállni egy szerelmes ember könyörgésének!

A meghívás nagyon megörvendeztette a hercegnőt. Kedves örömmel jegyezte meg rá:

- Ah, milyen jól fogok mulatni!

A tengernagy sötéten kérdezte tőlem (58. o.)

- És engemet nem hív meg Barnum úr?

Megnyugtattam, hogy épen olyan szívesen látott vendég lesz, mint a többiek, ha részt akar venni a kirándulásban. De megjegyeztem:

- Mi lesz akkor a szombati előadással, melyben okvetlenül szerepelnie kell?

A tengernagy megkönnyebbülten kiáltotta:

- Az nem akadály! Este fél nyolcz órakor vége az előadásnak s még elég időm marad arra, hogy rendbehozhasam magamat és tizenegy órára Bridgeportba lehessek. Vasárnap semmi dolgom s hétfő reggelig ott maradhatok.

Habár sejtettem, hogy féltékenységi drámára adok alkalmat, nem bírtam ellentmondani a tengernagynak.

Szombaton reggel Bridgeportba utaztam Lovina hercegnővel egyetemben.

Tom Pouce már izgatottan várta ott megérkezésünket. Tetőtől-talpig cicomás volt, mint szerelmes emberhez illik, aki jövődöbelijét várja. A vasútnál fogadott bennünket, s felajánlotta nekünk a maga kocsiját, melynek bakján libériás inas is ült a czifraruhájú kocsis mellett.

Mind a hárman az én lakásomra mentünk.

A tábornok itt egyre bátrabb lett s lunch után sétakocsizásra hívta a hercegnőt, ki örömmel fogadta a meghívást.

De a sétakocsizás igen hosszú ideig tartott s csak későre tértek vissza hozzám.

Megkérdeztem a hercegnőtől, hogy jól mulatott-e?

- Oh, nagyon jól, - felelte. – Láttam a tábornok házát is. Kis bútorai és szép gazdasága nagyon megnyerték tetszésemet.

Délutánra megérkezett Stratton anyó is, kinek különben fogalma sem volt még a fia szándékáról. A hercegnő már az első látásra nagyon (59. o.) megtetszett neki s alig tudott betelni a becézgetésével.

Este fél kilencz óra tájban, a téa után visszavonultam hálószobámba. Mentemben megjegyeztem:

- Illendő volna, ha valamelyikük megvárná a szegény tengernagyot.

- Én örömezt fennmaradok, amíg megérkezik – jegyezte meg sebtében a tábornok. – Ha Lovina kisasszony is hajlandó erre, akkor gyorsan fog telni az idő. Kártyáznánk addig.

- Örömet – felelte a hercegnő.

Ezután magukra hagytam őket.

Az én háznépem jól tudta, mi a Tom Pouce szándéka. Most akart ugyanis előállni a „nagy kéréssel”.

Feleségem és leányaim kíváncsian várták, mi fog történni s nem csoda, ha meglesték a magukra hagyott szerelmeseket.

Ilyen módon jutott tudomásomra a következő beszélgetés:

A tábornok egyszerre letette a kártyát és egy darab papirost húzott elő a zsebéből.

- Tudja, kisasszony, mi ez? – kérdezte a hercegnőtől, elébe tartva a papirost.

- Tudom – felelte amaz. – Adóslevél. Látom, hogy ön meggondolt ember.

- Pénzbeli dolgokban különösen meggondolt vagyok. Pénzemet kiadtam kamatra. Amint láthatja, adóslevelet írtam ám a kölcsönről. Oh, tőlem egy dollárt sem kap ám kölcsön senki, ha nincs megfelelő biztosítéka. Mindig első helyen táblázom be a kölcsönt az adós vagyonára.

A hercegnő mosolygott.

A tábornok visszatette a zsebébe az adóslevelet s mintha hirtelen eszébe jutott volna valami, megkérdezte Lovinától: (60. o.)

- Úgy hallom, Európába utazik?

- Úgy van. Két hónap múlva.

- Nagyon kellemes utazás lesz, mondhatom. Magam is nagyon szeretem a vén országokat. Oh, én már megismerkedtem Európa összes uralkodóival... De nem fél attól, hogy egy kissé elhagyatottan fogja magát érezni az utazás alatt?

- Oh velem lesznek a jó barátaim – mondotta Lovina mosolyogva.

- Kétségkívül... Oh, milyen szívesen elkísérném kegyedet! Mindent megmutogatnék, mindent apróra megmagyaráznék...

- Ennek valóban nagyon örvendenék.

- Örvendene? Valóban? – kérdezte ragyogó szemmel a tábornok.

- Természetes – felelt a hercegnő. – Nagy örömem telnék benne, ha volna mellettem egy kedves ember, akitől azonnal feleletet kapnék minden kérdésemre.

- Komolyan mondja ezt, kisasszony? Társaságom nem volna kellemetlen önnek? – kérdezte örömmel a tábornok.

- Sőt nagyon kellemes volna.

Tom Pouce egyre bátrabb lett s gyöngéden megfogta a hercegnő kezét. De most, mintha hirtelen inába szállott volna bátorsága, egyszerre zavartan sütötte le szemét s néhány pillanatig némán, mozdulatlanul ült egy helyben. Zavarát azonban mihamar legyőzte s nagy sebesen megragadta az alkalmat a nyilatkozásra, nehogy még egyszer erőt vegyen rajta a bátortalanság. Elszántan kérdezte:

- Mondja csak, kedves Lovina kisasszony, nem volna jobb mindkettőnkre, ha férj és feleség válnék belőlünk? ... Mit szól ehhez?

A kis tündér lesütötte szemét; piros lett az orcája, mint a bazsarózsa. Majd így szólt: (61. o.)

- Milyen csintalan ember maga, tábornok!

- Semmi csintalanság sincs ebben, – jegyezte meg hirtelen Tom Pouce. – Én komolyan beszélek, nagyon komolyan...

A hercegnő fölemelkedett, mintha távozni akarna.

- A tenger nagy úgy látszik, nem jön, nem várom tovább, - mondotta.

- Magam is azt hiszem. De óhajtanám, hogy addig ne távozzák, kedves kisasszony, amíg meg nem felel a kérdésemre. Ismétlem még egyszer, akar-e a feleségem lenni?

- De ilyen hirtelen...

- Nem tetszem kegyednek?

- De tetszik... tetszik... nagyon tetszik... mint barátom.

- És miért nem másképp... mint a férje? – kérdezte bátran a tábornok s gyors mozdulattal átkarolta a hercegnő derekát.

- De... de... előbb meg kellene kérdeznünk... a mamától... jegyezte meg alig hallhatóan a kis tündér.

- Jó, - vágott szavába Tom Pouce, generálishoz méltó határozottsággal. – Holnapután beszélni fogok a mamával!

Ezután homlokon csókolta imádottját, ki pirulva, húzódozva suttogta:

- De Károly... Kérem... az istenért...

- Oh, angyal!

Néhány pillanatnyi csönd után a hercegnő szemlesütve mondotta:

- De szót sem erről senkinek... Ez a mi titkunk.

- All right! Most már nyugodt vagyok! – mondotta a tábornok. Ha úgy kívánja, kedvesem, hallgatni fogok mint a sír... Tehát kedden...

E szóra belépett a szobába a tengernagy. (62. o.)

- Kegyed itt, tábornok? – kérdezte megütődve.

Lovina gyorsan megjegyezte erre:

- Stratton úr volt oly szíves, hogy mulattatott. Kegyedet vártuk. Éhes? Akar vacsorázni?
- Köszönöm, – felelte fagyosan a tengernagy. – Nem vagyok éhes. Megyek és lefekszem, hogy ne legyek terhére senkinek.

Ez alatt én az ágyban fekvé olvasgattam. Tom Pouce egyszerre berontott a szobámba.

- Vőlegény vagyok! Vőlegény vagyok! – kiáltotta torka szakadtából. De hirtelen lejjebb szállította a hangját és így folytatta: Hanem azt akarja, hogy tartsuk titokban...
- Akkor hát ne ordítson, mint a sakál! – vágtam szavába. – Legjobb lesz, ha most már nyugodtan lefekszik.

Megfogadta szavamat s ki kételkednék abban, hogy szép álma volt?

Egy-két nap múlva teljesen nyélbeütöttem a házasság ügyét egy levéllel, melyet a hercegnő szüleinek írtam. Tom Pouce-nak nem kellett beszélni a mamával, mert a jó asszony örömmel egyezett bele a házasságba hozzám intézett levelében.

Most csak az volt a kérdés, hogy mit szól majd minderre a sötét tekintetű tengernagy. Szegény Tom Pouce aggódva törte rajta a fejét, hogy mi módon adja tudtára vetélytársának az eljegyzést?

Végre is Lovina segítette ki a bajból. Magára vállalta a nehéz feladatot, hogy mindent tudtára ad a tengernagynak. Megígértem neki, hogy magam is segíteni fogom ebben, amennyire lehet.

Legalkalmasabb módnak találtam, ha nem ötölünk-hatolunk, hanem egyenesen, bátran megmondjuk az igazat. Egy napon így szóltam tehát a tengernagyhoz, Lovina jelenlétében: (63. o.)

- Tudja-e, kedves Nutt, hogy mit cselekedett ez a kis tűzrevaló boszorkány?
- Mit? – kérdezte a tengernagy hirtelen.
- Jegygyűrűt húzott az ujjára. Férjhez megy a tábornokhoz!

A tengernagy elsápadt, egy ideig hol reám, hol a hercegnőre bámult, majd romantikus fájdalommal rebegte:

- Legyenek boldogok!

Ezután hirtelen távozott, hogy ne lássuk a könnyeit.

Kis vártatva felkerestem, hogy megvigasztaljam.

- Ne búsuljon, tengernagy! Hiszen van még leány a világon. Tudja mit? vegye feleségül Lovina

húgát, aki éppen olyan szép, éppen olyan kedves, mint ő. Még fiatalabb is nála két esztendővel.

A kis legény azonban így felelt:

- Nem házasodom meg soha. Majd hozzá tette remegő hangon: Nem hiszek már a nőkben!

Néhány napi búslakodás után belenyugodott a változhatatlanba s megígérte Tom Poucenak, hogy vőfélye lesz a lakodalmon.

Természetes, hogy ez esetet alaposan kiaknáztam a magam hasznára. Óriási reklámot csináltam vele múzeumomnak. Az újságok siettek közzétenni az érdekes hírt, hogy Tom Pouce tábornok feleségül veszi Lovina hercegnőt.

Néhány nap alatt háromszáz dollárt keresett „az én kis menyasszonyom” arczképének árusításával. Ilyen módon körülbelül kétszáz dollárnyi jövedelemre tett szert a tábornok is. Az ő arczképét is árulták a múzeumban, melynek naponkénti jövedelme 3000 és 15000 között ingadozott a lakodalmat megelőző napokban. Mindenki kíváncsi volt a szerelmes párra. (64. o.)

Egy napon arra kértem a „jegyeseket”, hogy halasszák el az esküvőt két hónappal.

- Még huszonötezer dollárért sem! - Kiáltotta a tábornok.

A hercegnő tréfás kaczérsággal jegyezte meg erre:

- Kedves Károly, mondhatott volna százezer dollárt is, ha már udvariaskodni akart.

- Ebben igaza von, - ismerte be a szerelmes Tom Pouce.

Az esküvő 1863. február 10-én történt meg nagy pompával.

A templomba csak névre szóló meghívóval lehetett belépni. Így is alig fért ott az előkelő közönség, melynek sorában ott lehetett látni az Egyesült Államoknak majdnem minden nevezetes emberét. Ha pénzért adom az esküvőre szóló meghívót, vagyonom jókora összeggel gyarapodott volna!

A különös pár házassága nagyon boldog volt. Született egy leánykájuk is, ki azonban kéthónapos korában meghalt.

A tábornok jóval túlélte a feleségét, s hatvannégy esztendő volt, amikor a halál végét szakította bús özvegységének.

XIII.

Ki gondolná, hogy ezer dolgom mellett arra is jutott időm, hogy a politikával foglalkozzam? De abban az időben egész Amerika lázban volt a rabszolgaság eltörlésének kérdése miatt s olyan tevékeny ember, amilyen én voltam, nem maradhatott közömbös korának eszméi iránt. Hogy a politikában sem voltam kontár, mutatja az a nagy megtiszteltetés, mely 1865-ben ért polgártársaim részéről. Megválasztottak a fairfieldi kerület képviselőjévé. (65. o.)

A parlamentben hamarosan tanúságot tettem szónoki tehetségemről.

Egy alkalommal éppen nagy beszédet mondtam, amikor távirat érkezett számomra. Beszéd

közben hirtelen átfutottam a táviratot, mely így szólt: Az Amerikai Múzeum leégett.

Ezután nyugodtan folytattam a beszédemet, mely hosszú ideig tartott.

Képviselőtársaim csak később tudták meg, hogy mi volt a távirat tartalma. Természetesen mindenki csodálkozott hidegvérúségemen.

Nem estem kétségbe most sem. Első dolgom volt, hogy közvégyem az összes újságokban: November havában megnyílik Barnum új múzeuma, mely sokkalta nagyobb és sokkalta érdekesebb lesz az elsőnél.

Szavamat megtartottam – a mondott időben megnyílt új múzeumom. Időközben nagy költséggel sok ritkaságot gyűjtöttem össze a világ minden részéből.

De nem sokáig késett az újabb csapás. Ez a múzeum is leégett.

Természetesen a kár egy részét most is megtérítették a biztosító társaságok, mint az első szerencsétlenség alkalmával. Módomban volt tehát, hogy újra talpra álljak.

Harmadik múzeumom rövid idő múlva megnyílt s a szerencse ismét mosolyogni kezdett rám. A dollár megint hullni kezdett, mint a záporosó. Időközben azzal is sok pénzt kerestem, hogy Tom Pouce tábornokból, Lovina hercegnőből és hűgából, továbbá Nutt tengernagyból s egy új törpéből liliputi családot állítottam össze, melylyel aztán nagy darab földet jártam be.

Új múzeumom abban különbözött a többitől, hogy állatsereglet is volt benne.

Végre megvalósíthattam egy régi tervemet. (66. o.) New York utcáin s később Amerika nagyobb városaiban olyan díszmenetet rendeztem, melyhez hasonlót még nem látott a világ. A díszmenetben a különböző állatokon kívül huszonötezer festői viseletű lovas volt. Nem hiányzott a menetből a tűzéség sem, mely „ágyúimmal” büszkén vonult el a közönség előtt. Gyalogos apródoknak, hírnököknek, trombitásoknak, zenészeknek számát nem lehetett tudni, annyian voltak. Így mutatta be hadseregét Amerika népének I. Barnum, a reklámkirály.

Ebben az évben történt, hogy I. Kalakaua a Sandwich-szigetek királya New-Yorkba érkezett. Kaptam az alkalmon s ünnepiesen meghívtam múzeumom megtekintésére. Elfogadta a meghívást, melynek aztán óriási reklámot csináltam. A látogatás napján körülbelül 12000 ember gyűlt össze múzeumomban s szinte rengett a föld, amikor ez a sok ember tele torokból kiabálta: Éljen a király!

Merész ötletem támadt most.

Megmagyaráztam a királynak, hogy az amerikai nép nagy megtiszteltetésnek tartja látogatását s látni óhajtaná őt. Egyben felajánlottam számára páholya elébe vezetett fogatomat.

Az exotikus fejedelmet sikerült törbeccsalnom hiúsága révén. Elhagyta páholyát s beült a kocsiba. Természetesen én is melléje telepedtem.

Ilyen módon történt az a nevezetes eset, hogy Barnum bemutatta múzeuma közönségének I. Kalakaua királyt s mindez nem került egy dollárjába sem. Háromszor haladt el a kocsin a zsúfolt padsorok előtt; s mindenki alaposan megtekinthette a „ritkaságot”.

De bennem is van egy kis hiúság. Nem hallgathatom el, hogy 1875-ben újabb megtiszteltetés ért

polgártársaim részéről. Megválasztottak (67. o.) Bridgeport polgármesterévé. A város soha nem haladt olyan nagyot, mint az én polgármesterségem alatt. A magam pénzéből is sokat áldoztam a haladásra s a tisztesség körülbelül 250000 dolláromba került.

XIV.

Én az ellentétek embere vagyok. A törpék után az elefántokat kerítettem sorra múzeumomban. Huszonkét elefánt volt már, de én még keveselltem ezt a számot. Hiányzott még egy közülök – a londoni állatkert óriási elefántja, a világcsoda Jumbo.

Föltettem magamban, hogy mindenáron megszerzem ezt a nevezetes állatot.

Egyik ügynökömet el is küldtem Londonba, hogy kísérelje meg a vásárlást. Nagy örömömre azt a választ kaptam ügynökömtől, hogy az állatkert igazgatósága hajlandó megvásárolni Jumbótól, de 10000 dollárt kér érte.

Megadom – ezt az egy szót sürgönyöztem vissza az ügynökömnek, ki azután értesített az egyezés megkötéséről.

Nyomban megkezdtem a reklámcsinálást, nemcsak az amerikai, de az angol újságokban is.

„Júdás eladta három dénárért gyermekeink kedvencét”. Ezt írta a többi közt a Times, amikor híre jutott a vásárnak. A többi újság hasonló módon rontott neki az állatkert igazgatóságának.

Londonban mindenki a Jumbo-Barnum árulásról beszélt s rövid idő alatt valóságos Jumbo-láz támadt az esetből. Az emberek most látták csak, hogy mi volt nekik Jumbo! Gyermekeik öröme, mulattatója, kedvence.

Az utcai kereskedőtől a lordokig mindenki keserves panaszban tört ki azok ellen, akik az (68. o.) „állatkert ékességét, gyöngyét” könnyelmű módon, alacsony anyagi érdekből eladták Barnumnak.

- Bontsuk meg az egyezséget. Fizessük meg a bánatpénzt! – ez a kiáltás hangzott mindenfelé.

Azt beszéltek, hogy a királynő is így nyilatkozott a walesi herczeggel egyetemben, kinek gyermekei sokat játszottak a kedves Jumboval.

A Jumbo-láz napról-napra növekedett. Valamennyi képes újságban látható volt az „elefántok elefántjának” képmása. A boltokban Jumbo-kalapot, Jumbo-botot, Jumbo-esernyőt és sok másféle Jumbo-holmit kezdtek árulni.

Ügynökeim mindezt megírták a new-yorki újságoknak s a yankeek mód nélkül kezdtek érdeklődni Jumbo iránt.

Ezalatt halomszámra kaptam a leveleket Londonból. Öregek, ifjak, gyermekek könyörögve kérték, hogy ne foszszam meg őket a kedves elefánttól s mondjak le az egyezésről.

Egy napon következő táviratot kaptam Londonból:

„A Daily Telegraph szerkesztősége üdvözli Mr. Barnumot.

Kétszázezer angol gyermeket ejtett kétségbe az a hír, hogy Jumbot elviszik az állatkertből. Ezer

meg ezer olvasónk fordult hozzánk azzal a kéréssel: milyen feltételek mellett hagyná Jumbot Angolországban?

Válasz fizetve, korlátlan terjedelemben. Daily Telegraph.”

E táviratra a következő választ küldtem:

„Ötvenegymillió amerikai polgár várja türelmetlenül Jumbo megérkezését.

Szükségem van erre az elefántra. Ennél érdekesebb látványt nem szerezhetnék múzeumom (69. o.) közönségének. Már mind a húszezer helyet lekötötték maguknak rendes látogatóim, kik minden áron látni akarják Jumbot már a megérkezés napján.

Minden jót kívánok a Daily Telegraphnak, az angol nemzetnek és Jumbonak. Barnum.”

E távirat, melyet Angolország összes újságai közzétettek, nagy megdöbbenést keltett mindenfelé. Egyszerre megindult az emberáradat az állatkert felé – mindenki el akart búcsúzni a kedves Jumbótól. Belépődíjból naponta 2000 dollár volt az állatkert jövedelme.

Nemsokára pört is akasztottak nyakamba Jumbo miatt. Az állatkert egyik részvényese, ki „meg akarta menteni az angol nemzetet attól a szégyentől, hogy a londoni gyermekek megfosztassanak kedvencüktől Amerika javára” – beperelte az állatkert igazgatóságát a velem kötött egyezség miatt. Azt kívánta a bíróságtól, hogy semmisítse meg ezt az egyezséget.

A bíróság két szerfelett komoly tárgyalást tartott, de végre is kimondotta, hogy Jumbo a yankee Barnum jogos tulajdona.

Végre megérkezett a végzetes nap, melyen az angoloknak búcsút kellett venniük a kedves állattól. Az állatkert előtt óriási néptömeg gyűlt össze s mikor Jumbo megjelent az utcán, mindenki búcsút intett neki; a férfiak kalapjukat lóbálták a levegőben, a nők zsebkendőjüket lengették. Valóban megható jelenet volt.

De mindenki tudja, hogy az elefátnál nincs félelmebb állat a világon. Jumbot is nagyon megijesztette a szokatlan látvány s félelmében nagyot bődült, azután lefeküdt az utca kövezetére. A meghatót angolok természetesen arra magyarázták ezt, (70. o.) hogy a derék Jumbo nem akar idegenbe menni; itt akar maradni, ahol annyira szeretik!

Huszonnégy óráig meg sem mozdult fekvő helyéből az óriási elefánt; végre nagynehezen visszacsalták az állatkertbe. Ügynököm végre is kénytelen volt csináltatni egy óriási ketrecet, melybe aztán belecsalták Jumbot. Csak így lehetett a kikötőbe, onnan pedig a hajóra szállítani.

A kikötőben is megható jelenetek játszódtak le. Az állatvédő-egyesület nőbizottsága az utolsó pillanatig a hajón maradt...

Harmincz nappal később már New-York kapta meg a Jumbo-lázt – s hullt a dollár mint a záporosó!

A derék állat azonban nem sokáig élvezte a dicsőséget – véletlen baleset következtében kiszendedett egész Amerika nagy részvéte mellett.

Úgy mondják, a csapás sohasem jár magában. Tűz ütött ki állatseregletem bridgeporti téli istállójában s legdrágább állataim odavesztek. Ez alkalommal különös kalandja volt egy bridgeporti

földműves feleségének. Nagy oroszlánom kimenekült a tűzből s eszeveszett futással vágott neki az éjszakának. A város végén megállt egy ház előtt, melynek falát kapargatni kezdte a karmaival. A földműves felesége, amikor meghallotta a zajt, felkelt az ágyából, seprűt kapott a kezébe s kiment, hogy elkergesse a csendháborító kutyát az ablak alól. Azt hitte, kutya van odakint.

De az oroszlán nem ijedt meg a seprűtől s óriási ordítással rengette meg a levegőt. Az asszony erre bemenekült a szobába.

- Medve van odakint! – kiáltotta rémülten.

Az oroszlán ordítására a szomszédok is felébredtek s megkezdődött a vadászat a „medvére.” Nem volt nehéz megölni, mert égési sebei miatt (71. o.) nagyon elgyengült s nem is igen védte magát. A jó bridgeportiak csak reggel tudták meg, hogy oroszlánra vadásztak a sötétben. Utólag rémültek meg aztán a már elmúlt veszedelemtől. Azóta sem volt Bridgeportban oroszlánvadászat.

E tüzeset még kevésbé ejtett kétségbe, mint az előbbiek, hiszen már hozzászokhattam az efajta csapáshoz. Most is azt cselekedtem, amit előbb: új állatseregletet szereztem, mely még nagyobb és érdekesebb volt a réginél. A tűz azonban ezután is ellenségem maradt – új múzeumom is leégett egy napon. Nyomban építettem helyette másikat, fittyet hányva ellenségemnek, a tűznek. Majd meglátjuk, melyikünk unja meg hamarább...

Ezután már semmi nevezetes eset sem történt az életemben. Megöregedtem s boldog nyugalomban igyekezem kipihenni fáradalmaimat.

Most nyolcvan esztendő vagyok s boldog öregségemben jóleső nyugalommal tekintek vissza munkás életemre. Sok embert bolondítottam el, de sokat tettem szerencsésé, boldoggá. Ki tudná megmondani, hányan lettek vagyonosak általam?

Hadd álljon itt végül egy kis kivonat üzleti könyveimből, jellemzéseül óriási jövedelmeknek.

Könyveim szerint negyvenhét esztendő alatt nyolcvankétfélmillió ember adózott nekem. Maga Tom Pouce 20 millió 400000, Jenny Lind pedig 600000 adófizetőt szerzett I. Barnumnak, a reklámkirálynak. Körülbelül hétszáz felolvasásomat pedig 1300000 ember hallgatta meg, természetesen nem – ingyen.

Ezzel befejezem őszinte vallomásaimat.*

(Vége.)

[1] Átdolgozta Domokos Elek Budapest, Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) é.n. A könyvecske utolsó három fejezete a téli lapszámban következik.

fejezet:http://epa.oszk.hu/01400/01461/00022/pdf/EPA01461_cirkusziakrobat_2013_04_06.pdf

- A IV-VI.
fejezet:http://epa.oszk.hu/01400/01461/00023/pdf/EPA01461_cirkuszi_akrobatika_2014_01_06.pdf

- A VII-IX. fejezet:
http://epa.oszk.hu/01400/01461/00025/pdf/EPA01461_cirkuszi_akrobatika_2014_03_07.pdf

A szöveg a IX. után a XI. fejezettel folytatódik.

* Barnum 1891. április 7-ikén halt meg Bridgeportban, nyolczvanegyesztendő korában.

megjelenik minden negyedévben